

บทที่ ๕

สรุปผลการวิจัย อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง พุทธวิธีการสอนในการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษา เขตสาทร กรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพุทธวิธีการสอนในการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษา เขตสาทร กรุงเทพมหานครมีวัตถุประสงค์

๑. เพื่อศึกษาพุทธวิธีการสอนในการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษา เขตสาทร กรุงเทพมหานคร

๒. เพื่อเปรียบเทียบพุทธวิธีการสอนในการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษา เขตสาทร กรุงเทพมหานคร

๓. เพื่อเสนอแนะแนวทางพุทธวิธีการสอนในการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษา เขตสาทร กรุงเทพมหานคร

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียน ในโรงเรียน ระดับมัธยมศึกษาเขตสาทร กรุงเทพมหานคร ภาคการศึกษาที่ ๒ ปีการศึกษา ๒๕๖๐ จำนวน ๓๗๒ คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม ซึ่งเป็นแบบวัดชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ๕ อันดับ ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ ๐.๙๐ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่ (Frequency), ค่าร้อยละ (Percentage), และค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และการทดสอบค่า f-Test (One Way Analysis of variance) ถ้าพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงนำค่าคะแนนเฉลี่ยเป็นรายคู่ใช้การทดสอบโดยวิธีเชฟเฟ (Scheffe's Post hoc Comparison)

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลพุทธวิธีการสอนในการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษา เขตสาทร กรุงเทพมหานคร สรุปสาระสำคัญของผลการวิจัยได้ดังนี้

๕.๑.๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไปของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาเขตสาทร กรุงเทพมหานคร จากแบบสอบถามที่ได้รับกลับจำนวน ๓๗๒ ชุด ผู้ตอบจำแนกตาม เพศ พบว่า พบว่า ผู้ผู้ตอบจำแนก

ตามเพศ พบว่า ผู้ที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มี เพศชาย (ร้อยละ ๕๘.๑) , เพศหญิง (ร้อยละ ๔๑.๙) ตามลำดับ

จำแนกตามระดับชั้น พบว่า ผู้ที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอยู่ระดับชั้น มัธยมศึกษาปีที่ ๒ และ ๖ (ร้อยละ ๑๘.๗) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ (ร้อยละ ๑๗.๓) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ (ร้อยละ ๑๖.๕) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ (ร้อยละ ๑๕.๗) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ (ร้อยละ ๑๓.๑) ตามลำดับ

จำแนกตามขนาดโรงเรียน พบว่า ผู้ที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอยู่ โรงเรียนขนาดเล็ก (ร้อยละ ๐.๐) , โรงเรียนขนาดกลาง (ร้อยละ ๐.๐) , โรงเรียนขนาดใหญ่ (ร้อยละ ๓๓.๓) , โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ (ร้อยละ ๖๖.๗) ตามลำดับ

๕.๑.๒ ผลการสำรวจพฤติกรรมการสอนในการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษา เขตสาทร กรุงเทพมหานคร มีดังนี้

๕.๑.๒.๑ พฤติกรรมการสอนในการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษาเขตสาทร กรุงเทพมหานครอยู่ในระดับมาก โดยภาพรวม โดยภาพรวมและจำแนกเป็นรายด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = ๔.๔๖$, $S.D. = ๐.๓๒$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทั้ง ๔ ด้าน และเมื่อเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย จะเห็นว่าด้านสื่อการเรียนการสอน อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = ๔.๔๑$, $S.D. = ๐.๓๓$) รองลงมา ด้านหลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนา อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = ๔.๔๗$, $S.D. = ๐.๓๗$) ต่อมาด้านการวัดและการประเมินผลอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = ๔.๔๕$, $S.D. = ๐.๒๘$) และด้านการจัดการเรียนการสอน อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = ๔.๔๑$, $S.D. = ๐.๔๖$) ตามลำดับ

๕.๑.๒.๒ พฤติกรรมการสอนในการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษา เขตสาทร กรุงเทพมหานคร ด้านหลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = ๔.๔๗$, $S.D. = ๐.๓๗$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ เรียงตามลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย สามอันดับแรก ได้แก่ อันดับหนึ่ง ข้อที่ ๖. รายวิชาพระพุทธศาสนา มีประโยชน์ต่อการนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน และการประกอบอาชีพได้ ($\bar{x} = ๔.๔๗$, $S.D. = ๐.๖๖$) อันดับสอง ข้อที่ ๒. เนื้อหาในรายวิชาพระพุทธศาสนา มีความทันสมัย ทันต่อการเปลี่ยนแปลงในยุคปัจจุบัน ($\bar{x} = ๔.๕๕$, $S.D. = ๐.๖๔$) อันดับสาม ข้อที่ ๔. รายวิชาพระพุทธศาสนา มีความเหมาะสม และสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ($\bar{x} = ๔.๕๔$, $S.D. = ๐.๕๘$) อันดับน้อยที่สุด ได้แก่ ข้อที่ ๘. เนื้อหารายวิชาพระพุทธศาสนา สามารถบูรณาการเข้ากับภูมิปัญญาท้องถิ่นได้ดี $\bar{x} = ๔.๓๕$, $S.D. = ๐.๕๒$)

๕.๑.๒.๓ พฤติกรรมการสอนในการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษา เขตสาทร กรุงเทพมหานคร ด้านการจัดการเรียนการสอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = ๔.๔๑$, $S.D. = ๐.๔๖$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงตามลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยสามอันดับแรก ได้แก่ อันดับหนึ่ง ข้อที่ ๓. มีการจัดการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาที่เน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม เป็นสำคัญ $\bar{x} = ๔.๕๕$, $S.D. = ๐.๕๘$) อันดับสอง ข้อที่ ๒. มีการจัดการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาที่เน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม เป็นสำคัญ

($\bar{x} = 4.49$, S.D. = 0.62) อันดับสาม ข้อที่ ๑. มีการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการจัดการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนา ($\bar{x} = 4.46$, S.D. = 0.61) อันดับน้อยที่สุด ได้แก่ ข้อที่ ๕. มีการจัดการเรียนรู้พระพุทธศาสนาที่สอดคล้องกับความถนัดและความสนใจของผู้เรียน ($\bar{x} = 4.22$, S.D. = 0.66)

๕.๑.๒.๔ พุทธวิธีการสอนในการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษา

เขตสาทร กรุงเทพมหานคร ด้านสื่อการเรียนการสอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.51$, S.D. = 0.33) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ เรียงตามลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย สามอันดับแรก ได้แก่ อันดับหนึ่ง ข้อที่ ๖. ครูผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการผลิตและ การใช้สื่อแหล่งการจัดการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนา ($\bar{x} = 4.66$, S.D. = 0.47) อันดับสอง ข้อที่ ๕. หนังสือ/ตำรา/เอกสาร ที่ใช้ประกอบการจัดการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนา มีเพียงพอกับจำนวนผู้เรียน ($\bar{x} = 4.61$, S.D. = 0.48) อันดับสาม ข้อที่ ๔. สถานศึกษามี วัสดุ อุปกรณ์ในการจัดการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนา เพียงพอต่อจำนวนผู้เรียน ($\bar{x} = 4.58$, S.D. = 0.43) อันดับน้อยที่สุด ได้แก่ ข้อที่ ๘. สื่อที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนา มีความเหมาะสมกับ ความรู้ ความสามารถ และวัยของผู้เรียน ($\bar{x} = 3.41$, S.D. = 0.49)

๕.๑.๒.๕ พุทธวิธีการสอนในการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษา

เขตสาทร กรุงเทพมหานคร ด้านการวัดและการประเมินผล โดยภาพรวมอยู่ในระดับ มาก ($\bar{x} = 4.45$, S.D. = 0.28) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ เรียงตามลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย สามอันดับแรก ได้แก่ อันดับหนึ่ง ข้อที่ ๕. มีวิธีการวัดและประเมินผลในรายวิชาพระพุทธศาสนาที่เหมาะสมกับเนื้อหาวิชาที่สอน ($\bar{x} = 4.71$, S.D. = 0.45) อันดับสอง ข้อที่ ๑. มีการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการวัดและการประเมินผลรายวิชาพระพุทธศาสนา ให้ผู้เรียนทราบล่วงหน้าทุกครั้ง ($\bar{x} = 4.59$, S.D. = 0.42) อันดับสาม ข้อที่ ๗. มีการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้วิชาพระพุทธ ศาสนา ที่ครอบคลุมทั้งด้านความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติ ($\bar{x} = 4.54$, S.D. = 0.48) อันดับน้อยที่สุด ได้แก่ ข้อที่ ๓. มีวิธีการ หรือ มีเครื่องมือที่หลากหลาย ในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ในรายวิชาพระพุทธศาสนา ($\bar{x} = 4.23$, S.D. = 0.53)

๕.๑.๓ ผลการเปรียบเทียบพุทธวิธีการสอนในการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษา เขตสาทร กรุงเทพมหานคร มีดังนี้

๕.๑.๓.๑ ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับ พุทธวิธีการสอนในการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษา เขตสาทร กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมและจำแนกเป็นรายด้าน โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.46$, S.D. = 0.32) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด ๔ ด้าน และเมื่อเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย จะเห็นว่าด้านสื่อการเรียนการสอน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.41$, S.D. = 0.33) รองลงมา ด้านหลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนา อยู่ในระดับมากที่สุด

($\bar{x} = 4.47$, $S.D. = 0.37$) ต่อมาด้านการวัดและการประเมินผล อยู่ในระดับมาก($\bar{x} = 4.45$, $S.D. = 0.28$) และด้านการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.41$, $S.D. = 0.46$) ตามลำดับ

๕.๑.๓.๒ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบ พุทธวิธีการสอนในการเรียนวิชา พระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษา เขตสาทร กรุงเทพมหานคร จำแนกตามระดับชั้นพบว่า นักเรียนที่อยู่ระดับชั้นต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับ พุทธวิธีการสอนในการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษา เขตสาทร กรุงเทพมหานคร ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ ๐.๐๕ ซึ่งปฏิเสธและไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้

๕.๑.๓.๓ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบ พุทธวิธีการสอนในการเรียนวิชา พระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษา เขตสาทร กรุงเทพมหานคร จำแนกตามขนาดโรงเรียน พบว่า นักเรียนที่อยู่ขนาดโรงเรียนต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับพุทธวิธีการสอนในการเรียนวิชา พระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษา เขตสาทร กรุงเทพมหานคร แตกต่างกัน ที่มีนัยสำคัญทางสถิติอยู่ ที่ระดับ ๐.๐๕* ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้ง

๕.๑.๔ ข้อเสนอแนะแนวทางพุทธวิธีการสอนในการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษา เขตสาทร กรุงเทพมหานคร มีดังนี้

๔.๔.๑ ปัญหาแนวทางการแก้ไขการจัดการเรียนรู้ ด้านหลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนา ครูผู้สอนใช้เนื้อหาในหลักสูตรนี้บางเรื่องก็เป็นเรื่องที่ทำให้ความเข้าใจได้ยาก เช่น หลักธรรมขั้นสูงที่เป็นนามธรรม แม้แต่ครูผู้สอนก็ไม่สามารถถ่ายทอดให้นักเรียนเข้าใจได้ ส่วนบางหัวข้อที่ทำให้ความเข้าใจได้ง่ายก็เป็นเรื่องที่ถูกนำเสนอในลักษณะที่ไกลจากตัวนักเรียน ต้องให้นักเรียนมีการฝึกการอ่านภาษาบาลี พุทธศาสนสุภาษิต เป็น ประจำ เพื่อให้ให้นักเรียนได้ซึมซับเอาหลักธรรมะจากภาษาบาลีที่เป็นคำสอนของพระพุทธเจ้าโดยตรง ถึงจะเป็นเรื่องที่มีประโยชน์ในการใช้ชีวิตของนักเรียนโดยตรง เกิดเป็นความศรัทธา ถ้านักเรียนมีความศรัทธาแล้วก็จะรับการเรียนรู้ธรรมะอย่าง

๔.๔.๒ ปัญหาแนวทางการแก้ไขการจัดการเรียนรู้ ด้านการจัดการเรียนการสอน ครูผู้สอนวิชานี้ควรมีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมะ ซึ่งนำมาใช้ในวิชาพระพุทธศาสนา อย่างลึกซึ้ง และถูกต้อง จนสามารถใช้วิธีการสอนต่างๆ ทำให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหาเหล่านั้นเช่นที่ตนเข้าใจได้ เมื่อนักเรียนสงสัยสิ่งใดในพระพุทธศาสนา ครูก็มีทั้งความรู้ประกอบกับความสามารถพอที่จะตอบปัญหาให้นักเรียนคลายความสงสัย แล้วเข้าใจกระจ่างแจ้งในประเด็นนั้นได้ ที่สำคัญคือ ครูผู้สอนวิชาพระพุทธศาสนาควรมีประสบการณ์ด้านการปฏิบัติ ธรรมด้วย เพื่อจะได้นำนักเรียนฝึกปฏิบัติหลักปฏิบัติและพิธีกรรมในพระพุทธศาสนาได้อย่างถูกต้อง นอกจากนี้ครูควรประพฤติตนตามสิ่งที่ได้สอนไว้ได้ นักเรียนจะได้ให้ความนับถือพร้อมทั้งปฏิบัติตามสิ่งที่ได้ฟังตามครูผู้เป็นตัวอย่างที่ประเสริฐ ลักษณะทั้งหมดนี้เป็นไปตามลักษณะของครูผู้สอนวิชาพระพุทธศาสนาที่พึงประสงค์ดังได้นำเสนอรายละเอียดไว้แล้วในบทที่ ๒ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประการต่อมา ครูผู้สอนควรเอาใจใส่และเป็นที่

ปรึกษาให้กับนักเรียน วิชาพระพุทธศาสนานี้เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติตนในชีวิตประจำวันซึ่งนักเรียนอาจมีปัญหาที่ไม่ทราบว่าจะตัดสินใจอย่างไรดี ต้องการคำแนะนำที่มีประโยชน์และชี้แนะเขาไปในทางที่เหมาะสมที่ควรจากครูผู้สอนวิชาพระพุทธศาสนาได้ ถ้าครูเข้าไปให้ความช่วยเหลือเขาในส่วนนี้จะส่งผลให้นักเรียนเห็นคุณค่าในหลักธรรมของพระพุทธศาสนาและประทับใจในตัวครูมากขึ้นก็เป็นได้

๔.๔.๓ ปัญหาแนวทางการแก้ไขการจัดการเรียนรู้ ด้านสื่อการเรียนการสอน

ครูต้องจัดการเรียนการสอนครูนั้นต้องมี วิธีการสอนที่มีความหลากหลาย ด้าน โดยใช้วิธีการแปลกใหม่ทันสมัย ให้มีการจัดกิจกรรมทางศาสนาในศาสนสถาน โดยที่มีพระสงฆ์ร่วมทำพิธีกรรมอยู่ด้วยให้มากขึ้น โดยเฉพาะการปฏิบัติพิธีกรรมทางศาสนาในวันสำคัญต่าง ๆ และการทัศนศึกษาวัดวาอาราม และ ควรจัดหาสื่อการเรียนการสอนใหม่ๆ เพื่อง่ายต่อการอธิบายเนื้อหาในหัวเรื่องที่นักเรียนไม่สามารถเข้าใจได้ง่าย ทั้งนี้ก็เพื่อประโยชน์แก่ตัวนักเรียนและสังคม และการที่ครู ต้องมีความเข้าใจเอาใจใส่แก่นักเรียนในทุกระดับชั้น ไม่ว่าจะเป็นปัญหาส่วนตัวของนักเรียน ที่จะส่งผลให้การเรียนของนักเรียนตกต่ำ หรือสิ่งที่พวกเขากำลังประสบอยู่ และครูสามารถนำปัญหาหรือเรื่องเหล่านั้นมาสอนให้นักเรียนรู้จักแก้ปัญหาได้ด้วยตนเองจะทำให้นักเรียนโตขึ้นอย่างมีคุณภาพ โดยครูผู้สอนแนะนำแนวทางที่ถูกต้องก็จะทำให้นักเรียนรู้สึกเป็นกันเองและเกิดความอบอุ่นใจ

๔.๔.๔ ปัญหาแนวทางการแก้ไขการจัดการเรียนรู้ ด้านการวัดและการประเมินผล

ครูควร ต้องใช้ การวัดและการประเมินผลที่ มีความหลากหลาย ความยุติธรรมเที่ยงตรง มีการสังเกตพฤติกรรม การร่วมกิจกรรม การทำงานเป็นกลุ่มของนักเรียน โดยการประเมิน ผลตามสภาพจริงมีความสอดคล้องกับพฤติกรรมนักเรียนแต่ละคน ประเมินนักเรียนจากการสังเกตพฤติกรรม การจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับบริบทของนักเรียนแต่ละคน และแนะนำให้ผู้เรียนนำผลการประเมินมาปรับปรุงและพัฒนาการเรียนของนักเรียน

สรุปข้อเสนอแนะแนวทาง พุทธวิธีการสอนในการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษา เขตสาทร กรุงเทพมหานคร พบว่า ครูผู้สอน ต้องให้นักเรียนมีการฝึก การอ่านภาษาบาลี พุทธศาสนสภาคิต เป็น ประจำ เพื่อให้นักเรียนได้ซึมซับเอาหลักธรรมะจากภาษาบาลีที่เป็นคำสอนของพระพุทธเจ้าโดยตรง มีทั้งความรู้ประกอบกับความสามารถที่จะตอบปัญหาให้นักเรียนคลายความสงสัย แล้วเข้าใจกระจ่างแจ้งในประเด็นนั้นได้ ที่สำคัญคือ ครูผู้สอนวิชาพระพุทธศาสนาควรมีประสบการณ์ด้านการปฏิบัติ ธรรมด้วยครูต้องมีความเข้าใจเอาใจใส่นักเรียน ในทุกระดับชั้น ไม่ว่าจะเป็นปัญหาส่วนตัวของนักเรียนที่จะส่งผลให้การเรียนของนักเรียนตกต่ำ หรือสิ่งที่พวกเขากำลังประสบอยู่ และครูสามารถนำปัญหาหรือเรื่องเหล่านั้นมาสอนให้นักเรียนรู้จักแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง ละต้องมีการประเมินนักเรียนจากการสังเกตพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับบริบท ของนักเรียนแต่ละคนด้วย

๕.๒ อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง พุทธวิธีการสอนในการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษา เขตสาทร กรุงเทพมหานครมีประเด็นที่น่าสนใจนำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

๕.๒.๑ พุทธวิธีการสอนในการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษา เขตสาทร กรุงเทพมหานคร ๔ ด้าน ได้แก่ ๑. ด้านหลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนา ๒. ด้านการจัดการเรียนการสอน ๓. ด้านสื่อการเรียนการสอน ๔. ด้านการวัดและการประเมินผลพบว่าระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับ พุทธวิธีการสอนในการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษา เขตสาทร กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมและจำแนกเป็นรายด้าน โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทั้ง ๔ ด้าน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ครูมีการจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางเป็นการสอนที่จัดเนื้อหาและกิจกรรมที่สอดคล้องกับการดำรงชีวิตที่เหมาะสมกับความสามารถ และความสนใจของผู้เรียน เป็นการสอนที่ให้ผู้เรียนได้คิดค้นคว้าหาความรู้และลงมือปฏิบัติจริง จนเกิดการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง

ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **ลออ การุณยวณิช** ได้วิจัยเรื่อง “ทำการศึกษาและเสนอแนะแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา” พบว่า ๑) โรงเรียนควรจัดกิจกรรมทางศาสนาภายในโรงเรียนตามโอกาส เนื่องในวันสำคัญทางศาสนา เช่น วันวิสาขบูชา วันมาฆบูชา เป็นต้น ๒) ให้นักเรียนปฏิบัติตนให้เป็นผู้มีระเบียบ และสอดแทรกบรรยากาศทางศาสนาในกิจกรรมประจำวัน ตามที่แต่ละโรงเรียนจะจัดให้เหมาะสม เช่น การฟังอภิปรายธรรม การทำสมาธิ หรือพานักเรียนไปวัดบ้างตามโอกาส ๓) จัดแข่งขันการตอบปัญหาที่นักเรียนต้องอ่านหนังสือ โรงเรียนกำหนดไว้จึงจะตอบได้ เช่น หนังสือนิทานชาดกประวัติพุทธสาวก เป็นต้น ๔) ประกาศยกย่องนักเรียนที่ประพฤติดีให้ปรากฏในที่ประชุมและ ๕) ให้คะแนนความประพฤติเป็นเครื่องมือในการอบรมจริยศึกษาในโรงเรียน^๑

๕.๒.๒ ด้านหลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนา พบว่า พุทธวิธีการสอนในการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษา เขตสาทร กรุงเทพมหานคร ด้านด้านหลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนา โดยภาพรวมอยู่ในระดับ มากทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า ครูจัดการเรียนการสอนที่หลากหลายโดยเน้นกระบวนการเรียนรู้โดยผู้สอนใช้เทคนิควิธีการสอนที่หลากหลายให้เหมาะสมกับเนื้อหาและจุดประสงค์การสอนและเน้นการเรียนรู้อย่างมีลำดับขั้นตอน เพื่อนำไปสู่จุดประสงค์ที่กำหนดไว้

ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระเลื่อน อมโร (สิงห์เจริญ)** ได้ศึกษาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาโรงเรียน วัดบางนานอก เขตบางนา กรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่าง

^๑ ลออ การุณยวณิช , จริยศึกษาและการพัฒนาประเทศ , วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษา ๑ มหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา: วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร, ๒๕๔๙), หน้าบทคัดย่อ.

ได้แก่ นักเรียนโรงเรียนวัดบางนาค จำนวน ๒๒๗ คน ผลการศึกษา พบว่า ความคิดเห็นโดยภาพรวม พบว่านักเรียนส่วนมาก ให้ความสำคัญการสอน ด้านการจัดทำแผนการสอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากรองลงมา คือ ด้านการกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ด้านหลักสูตรการเรียนรู้ ด้านวัดและประเมินผลและด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ตามลำดับ สำหรับด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนพบว่า นักเรียนให้ความสำคัญ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากและกิจกรรมการเรียนการสอนตรงตามกับมาตรฐานตัวชี้วัดตามหลักสูตรแกนกลางสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ กิจกรรมการเรียนการสอนสอดคล้องกับเนื้อหาในหลักสูตรการเรียนการสอนอยู่ในระดับมาก กิจกรรมการเรียนการสอนครูให้นักเรียนได้ฝึกสมาธิก่อนเข้าการเรียนทุกครั้ง อยู่ในระดับมาก และให้ความสำคัญน้อย คือ กิจกรรมการเรียนการสอน มีวิทยากรมาบรรยาย เกี่ยวกับพระพุทธศาสนาอย่างสม่ำเสมอ อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ^๒

๕.๒.๓ ด้านการจัดการเรียนการสอนพบว่า พุทธวิธีการสอนในการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษา เขตสาทร กรุงเทพมหานคร ด้านการจัดการเรียนการสอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้สอนให้เข้าใจเนื้อหาอย่างแท้จริงโดยใช้ข่าวและเหตุการณ์ หรือให้ศึกษากรณีตัวอย่างนาปัญหาเหล่านี้มาให้ผู้เรียนวิเคราะห์จากทฤษฎี ฎีเป็นหลักเกณฑ์ เพื่อเป็นพื้นฐานในการแก้ปัญหาและเกิดประสบการณ์สามารถนำไปใช้ในชีวิตรจริง

ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **เอน่ง คุ่มคง** ได้ทำการวิจัยเรื่อง”การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาของเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่๒โดยการสอนแบบพุทธวิธี มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา เรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยการสอนแบบพุทธวิธีและการศึกษาแบบความคิดเห็นของนักเรียนที่มีความคิดเห็นของนักเรียนต่อการเรียนโดยการสอนตามแบบพุทธวิธีการสอน ผลการวิจัยพบว่า คะแนนผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้สูงกว่าก่อนเรียนโดยการสอนแบบพุทธวิธี นักเรียนมีความคิดเห็นว่าการเรียนโดยพุทธวิธีทำให้นักเรียนตระหนักถึงหน้าที่ความรับผิดชอบต่อตนเองและส่วนรวม รู้จักยอมรับฟังความคิดเห็นอย่างมีเหตุผลของคนอื่นและการเรียนที่มีการทำสมาธิก่อนเรียน จะช่วยให้มีความพร้อมในการเรียนมากขึ้น^๓

^๒ พระเลื้อน อมโร (สิงห์เจริญ) , “การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาโรงเรียนวัดบางนาค เขตบางนา กรุงเทพมหานคร” , **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต** , (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖), หน้า ๙๘.

^๓ เอน่ง คุ่มคง, “การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ โดยการสอนแบบพุทธวิธี,”**วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต** (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ , ๒๕๕๐), หน้า ๗๘.

๕.๒.๔ ด้านสื่อการเรียนการสอน พบว่า พุทธวิธีการสอนในการเรียนวิชา พระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษา เขตสาทร กรุงเทพมหานคร ด้านสื่อการเรียนการสอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า จัดหาสื่อการเรียนการสอนใหม่ๆ เพื่อง่ายต่อการอธิบายเนื้อหาในหัวเรื่องที่นักเรียนไม่สามารถเข้าใจได้ง่าย ทั้งนี้ก็เพื่อประโยชน์แก่ตัวนักเรียนและสังคม และการที่ครูต้องมีความเข้าใจเอาใจใส่นักเรียนในทุกระดับชั้น

ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **นงลักษณ์ จันทรแสนโรจน์** วิจัยปัญหาการเรียนการสอน พระพุทธศาสนาของครูและนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ครูเคยชินกับการสอนแบบบรรยายนักเรียนก็เคยชินกับการสอนแบบบรรยายของครู ครูต้องการสื่อ เทคโนโลยีที่ทันสมัย นักเรียนต้องการครูที่มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและควรไปทัศนศึกษานอกสถานที่^๔ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ **กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ** ได้วิจัยเรื่อง ผลการจัดการเรียนการสอนรายวิชาพระพุทธศาสนา พบว่าความคิดเห็นโครงสร้างของหลักสูตรซึ่งมุ่งไปที่เนื้อหาสาระส่วนใหญ่มีความยากง่ายปานกลาง ด้านการบริหารโรงเรียนไม่มีผลทำให้นักเรียนไม่ชอบ ไม่สนใจ ไม่อยากเรียน ด้านผู้สอน มีส่วนทำให้นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย เบื่อหน่ายในการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา เนื่องจากผู้สอนขาดสิ่งเร้า สิ่งจูงใจในทางบวกแก่นักเรียน อันได้แก่บุคลิกภาพ และเทคนิคการสอน^๕

๕.๒.๕ ด้านการวัดและการประเมินผล พบว่า พุทธวิธีการสอนในการเรียนวิชา พระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษา เขตสาทร กรุงเทพมหานคร ด้านการวัดและการประเมินผล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการประเมินผลตามสภาพจริงมีความสอดคล้องกับพฤติกรรมนักเรียนแต่ละคน ประเมินนักเรียนจากการสังเกตพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับบริบทของนักเรียนแต่ละคน และแนะนำให้ผู้เรียนนำผลการประเมินมาปรับปรุงและพัฒนาการเรียนของนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **ทรงศักดิ์ บุญปก** ได้ทำการวิจัยเรื่องระบบการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดมหาสารคาม การศึกษาครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาและเปรียบเทียบระดับการปฏิบัติของครูตามระบบการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ๔ ด้าน ได้แก่ เนื้อหาสาระ กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน การวัดผลและการประเมินผล ผลการวิจัยพบว่า ๑.โดยรวมครูที่มีปฏิบัติตามระบบการสอนอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ๒ ด้าน คือ ด้าน

^๔ นงลักษณ์ จันทรแสนโรจน์ , “ปัญหาการเรียนการสอนพระพุทธศาสนาของครูและนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ในเขตกรุงเทพมหานคร” , **ปริญญานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต** , (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๓๒), หน้า ๘๐.

^๕ กรมวิชาการ, **ผลการจัดการเรียนการสอนรายวิชาพระพุทธศาสนา** , (กรุงเทพมหานคร: ศุภสภาลาดพร้าว, ๒๕๓๗), หน้า ๑๒.

เนื้อหาสาระและด้านกิจกรรมการเรียนการสอน นอกนั้นอยู่ในระดับปานกลาง โดยรวมครูที่มีประสบการณ์การสอนวิชาพระพุทธศาสนา ๔ ปีขึ้นไป ปฏิบัติตามระบบการสอนมากกว่าครูที่มีประสบการณ์น้อยกว่าอย่างมีนัยทางสถิติที่ระดับ .๐๕ เมื่อเทียบเป็นรายด้าน พบว่า ครูที่มีประสบการณ์การสอน ๔ ปีขึ้นไป ปฏิบัติตามระบบการสอนมากกว่าครูที่มีประสบการณ์การสอนน้อยกว่าอยู่ ๒ ด้าน คือ ด้านเนื้อหาสาระ ด้านการวัดและการประเมินผล เมื่อเปรียบเทียบครูที่สอนในโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกัน พบว่า ครูที่สอนในโรงเรียนขนาดใหญ่มีระดับการปฏิบัติมากกว่าโรงเรียนขนาดกลางอย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๕ นอกนั้นไม่แตกต่างกัน^๖ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ

๕.๒. ๖ ผลเปรียบเทียบพุทธวิธีการสอนในการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษา เขตสาทร กรุงเทพมหานคร จำแนกตาม ระดับชั้น โดยภาพรวม และรายด้าน พบว่า นักเรียนที่อยู่ระดับชั้นต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับพุทธวิธีการสอนในการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษา เขตสาทร กรุงเทพมหานคร ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ ๐.๐๕ ซึ่งปฏิเสธและไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูผู้สอนควรเอาใจใส่และเป็นที่ปรึกษาให้กับนักเรียน วิชาพระพุทธศาสนาที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติตนในชีวิตประจำวันซึ่งนักเรียนอาจมีปัญหาที่ไม่ทราบว่าจะตัดสินใจอย่างไรดี ต้องการคำแนะนำที่มีประโยชน์และชี้แนะเขาไปในทางที่เหมาะสมที่ควรจากครูผู้สอนวิชาพระพุทธศาสนาได้

ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ โสภะ สุขเกษม ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาผลของการฝึกอบรมความรู้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เรื่อง อริยสัจสี่ สำหรับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕-๖(๑)เพื่อเปรียบเทียบความรู้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เรื่อง อริยสัจสี่ ของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕-๖ ที่ได้รับการฝึกอบรมและไม่ได้รับการฝึกอบรม ๒)เพื่อเปรียบเทียบความรู้ทางพระพุทธศาสนา เรื่อง อริยสัจสี่ ของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕-๖ ก่อนได้รับการฝึกอบรมและหลังได้รับการฝึกอบรม ๓)เพื่อเปรียบเทียบเจตคติต่อพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕-๖ ที่ได้รับการฝึกอบรมและไม่ได้รับการฝึกอบรมความรู้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเรื่อง อริยสัจสี่ ๔)เพื่อเปรียบเทียบเจตคติต่อพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕-๖ ก่อนได้รับการฝึกอบรมและหลังได้รับการ ฝึกอบรม ความรู้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเรื่อง อริยสัจสี่กับวิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า มกับกลุ่ม ตัวอย่าง ที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้แก่นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕-๖ โรงเรียนวัดบันประจันอนุสรณ์ ปีการศึกษา ๒๕ ๓๙ จำนวน ๕๐ คนแบ่ง ออกเป็น ๒ กลุ่ม เป็นกลุ่มทดลอง ๒๕ คน กลุ่มควบคุม ๒๕ คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

^๖ ทรงศักดิ์ บุญปก , ระบบการจัดการเรียนการสอนพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานสามัญศึกษา, วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. (มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม , ๒๕๕๑), หน้าบทคัดย่อ.

คือ แผนการฝึกอบรมความรู้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เรื่อง อริยสัจสี่ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ และแบบวัดเจตคติต่อพระพุทธศาสนา โดยนำเด็กเข้า ค่าย เป็นเวลา ๓ วัน ๒ คืน ซึ่งมีการสอบก่อน และหลังการฝึกอบรมแล้วพบว่า ๑) ความรู้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเรื่อง อริยสัจสี่ของนักเรียน ชั้นประถมศึกษา ปีที่ ๕-๖ ที่ได้รับการ ฝึกอบรม สูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้รับการฝึกอบรม ๒) ความรู้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเรื่อง อริยสัจสี่ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ ๕-๖ หลังได้รับการ ฝึกอบรมสูงกว่าก่อนได้รับการฝึกอบรม ๓) เจตคติต่อพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕-๖ ที่ได้รับการฝึกอบรม สูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้รับการฝึกอบรมความรู้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เรื่องอริยสัจสี่ ๔) เจตคติต่อพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕-๖หลังได้รับการฝึกอบรม สูงกว่าก่อนได้รับการฝึกอบรมความรู้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเรื่องอริยสัจ ๔^๗

๕.๒. ๗ ผลเปรียบเทียบพุทธวิธีการสอนในการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษา เขตสาทร กรุงเทพมหานคร จำแนกตามขนาดโรงเรียน โดยภาพรวม และรายด้าน พบว่านักเรียนที่อยู่ขนาดโรงเรียนต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับพุทธวิธีการสอนในการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษา เขตสาทร กรุงเทพมหานคร แตกต่างกัน ที่มีนัยสำคัญทางสถิติอยู่ที่ระดับ ๐.๐๕ * ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้ง ทั้งนี้อาจเป็น เพราะ การจัดการเรียนการสอน กระบวนการสอนการนำหลักสูตรไปใช้ โดยมีความมุ่งหมายของการจัดการศึกษาที่ได้กำหนดไว้ ซึ่ง ได้อาศัยความร่วมมือระหว่างผู้สอน นักศึกษาและบุคคลที่เกี่ยวข้องในการจัดรูปแบบของการเรียนการสอน การใช้เทคนิคการสอน

ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย **ภูมิพรรณ ทวีชาติ** (๒๕ ๔๙ : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและปรีชาเชิงอารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ ที่เรียนเรื่องหลักธรรมในพุทธศาสนา ที่ได้รับการสอนแบบไตรสิกขากับการสอนแบบร่วมมือด้วยเทคนิค เอส ที เอ ดี (STAD) จำนวน ๘๐ คน กลุ่มทดลองที่ ๑ เรียนโดยสอนแบบไตรสิกขา จำนวน ๔๐ คน กลุ่มทดลองที่ ๒ เรียนโดยการสอนแบบร่วมมือด้วยเทคนิค เอส ที เอ ดี จำนวน ๔๐ คน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เรียนเรื่องหลักธรรมในพุทธศาสนาโดยการสอนแบบไตรสิกขากับการสอนแบบร่วมมือด้วยเทคนิค เอส ที เอ ดี มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ และ นักเรียนที่เรียนเรื่องหลักธรรมในพุทธศาสนาโดยการสอนแบบไตรสิกขากับการสอนแบบร่วมมือด้วยเทคนิค เอส ที เอ ดีมีปรีชาอารมณ์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .๐๕^๘

^๗ โสภา สุขเกษม, การศึกษาผลของการฝึกอบรมความรู้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเรื่องอริยสัจสี่ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕, **วิทยานิพนธ์ปริญญา** , (มหาบัณฑิตชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๓๙) , หน้า บทคัดย่อ.

^๘ ภูมิพรรณ ทวีชาติ , การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและปรีชาเชิงอารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ ที่เรียนเรื่องหลักธรรมในพุทธศาสนาที่ได้รับการสอนแบบไตรสิกขากับการสอนแบบร่วมมือด้วย

๕.๓ องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

จากผลการวิจัย เรื่อง “พุทธวิธีการสอนในการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษา เขตสาทร กรุงเทพมหานคร” พบว่า ผู้วิจัยได้ทราบถึงการสอนธรรมะของพระพุทธเจ้า มีวิธีการที่หลากหลาย พระองค์จะทรงพิจารณาจากบุคคลที่กำลังรับฟังถ้าบุคคลมีระดับสติปัญญาน้อย ก็จะทรงสอนธรรมะอีกรูปแบบหนึ่ง ผู้มีปัญญามากก็จะใช้อีกรูปแบบหนึ่งแต่ถึงจะมีวิธีการสอนที่หลากหลายอย่างไร ทำให้เกิดความศรัทธาอย่างยิ่งต่อพระรัตนตรัย และรักการเรียนรู้พระพุทธศาสนา อยากจะให้ครูในทุกโรงเรียนสอนให้นักเรียนเข้าใจหลักธรรมอย่างท่องแท้เข้าถึงแก่นของธรรมไม่ว่าจะอยู่เพียงส่วนของกระพี้เท่านั้น เพื่อจะได้ส่งผลถึงความประพฤติปฏิบัติตนเป็นพุทธศาสนิกชนที่ดีมีคุณธรรมจริยธรรมในการอยู่ร่วมกันในสังคม และสามารถนำหลักธรรมไปใช้เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ การทำงานอย่างมีคุณค่าต่อชีวิตตนเองและสังคมโดยรวม ให้นักเรียนได้ซึมซับเอาหลักธรรมะเพื่อให้นักเรียนฝึกปฏิบัติหลักปฏิบัติและพิธีกรรมในพระพุทธศาสนาได้อย่างถูกต้อง

๕.๔ ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยครั้งนี้ ซึ่งมีข้อเสนอแนะที่ควรปรับปรุงจากผลวิจัยและจากความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งสรุปประเด็นได้ ดังนี้

๕.๔.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑) ทางโรงเรียนควรจัดให้มีการสำรวจความต้องการของครูและนักเรียนว่าต้องการให้ปรับปรุงสิ่งใดในการสอนวิชาพระพุทธศาสนาบ้าง เมื่อทุกฝ่ายได้ทราบความต้องการที่แท้จริงแล้วจะสามารถพัฒนาการสอนวิชานี้ได้ดีมากยิ่งขึ้นและตรงประเด็น

๒) ทางโรงเรียนควรส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมทางศาสนาในศาสนสถาน โดยที่มีพระสงฆ์ร่วมทำพิธีกรรมอยู่ด้วยให้มากขึ้น โดยเฉพาะการปฏิบัติพิธีกรรมทางศาสนาในวันสำคัญต่างๆ และการทัศนศึกษาวัดวาอาราม

๓) ทางโรงเรียนควรจัดหาสื่อการเรียนการสอนใหม่ๆ เพื่อง่ายต่อการอธิบายเนื้อหาในหัวเรื่องที่นักเรียนไม่สามารถเข้าใจได้ง่าย

๕.๔.๒ ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

- ๑) ควรศึกษาวิจัยเพื่อหาสาเหตุที่ทำให้นักเรียนไม่ยอมเรียนวิชาพระพุทธศาสนา
ทั้ง ๆ ที่พุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติไทย
- ๒) ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับคุณลักษณะและพฤติกรรมการสอนของครูที่
เหมาะสมจะเป็นผู้สอนวิชาพระพุทธศาสนาตามที่สังคมปัจจุบันต้องการ
- ๓) อุปสรรคในการเรียนวิชาพุทธศาสนากับพระอาจารย์เป็นอีกหัวข้อหนึ่งที่น่า
ทำการศึกษาต่อไป